

Hämeenlinnan kaupungin kotofoorumi 18.3.2020, ETKOT, erilaisia teitä kotoutumiseen -seminaari
Koulutuskuntayhtymä Tavastia Vanajaveden Opisto, opetushallituksen rahoittamat MINOS- ja KIRA-
hankkeet.

HANKKEET, TOIMINTA JA TULOKSET LYHYESTI

MINOS - minä osaan osaaminen esiin -hankkeessa etsittiin keinoja, joilla myös maahan muuttaneet henkilöt löytäisivät Vanajaveden Opiston kurssit – paitsi opiskelijoina myös opettajina. Hanke keskittyi erityisesti taide- ja taitoaineisiin. Toimintakauden aikana järjestetyt kurssit (16) olivat kaikille avoimia ja niihin osallistui 192 kurssilaista, joista 91 oli maahanmuuttajataustaisia. MINOS-toiminnan aikana kusseille palkattiin kolme maahanmuuttajataustaista opettajaa. Kaikki kurssit olivat pop-up- tai lyhytkursseja ja toimivat pilottikursseina. Toiminnan aikana järjestettiin henkilöstökoulutusta sekä keskusteltiin kieli- ja kulttuuritietoisuudesta, eri kulttuurien osaamisen tunnistamisesta ja selkosuomesta suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset, järjestöt ja harrastustoiminnan järjestäjät ovat merkittävässä asemassa kaksisuuntaisen kotoutumisen vahvistamisessa. Kurssit ja kerhot tuovat luontevasti eritaustaisia ihmisiä yhteen ja voivat siten lisätä yleistä kulttuuriosaamista ja -ymmärrystä. Taito- ja taideaineiden kurseista löytyy mahdollisuuksia matalan kynnyksen osallistumiseen. Toiminnassa voidaan luontevasti tunnistaa ja lisätä osaamista ja kielitaitoa voi kehittää yhteisen harrastustoiminnan yhteydessä. Aktiivinen ja vapaaehtoinen osallistuminen kulttuuritoimintaan lisää muun muassa yhteisöllisyyttä, osallisuutta, sallivuutta ja vahvistaa luottamusta itseen ja elämään. Taide- ja kulttuuritoiminta vaikuttavat suoraan hyvinvointiin ja terveyteen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tulee toiminnan järjestäjien kiinnittää huomiota mm. viestimiseen. Toiminnan pitää olla löydettävissä ja saavutettavissa. Toiminnan kuvaukset ja muu kirjallinen viestintä tulee olla riittävän selkeitä, jotta niistä ymmärtää mistä on kyse. Selkokielisyydestä hyötyy Suomessa arviolta n. 11-14% kansalaisista, tähän kuuluvat mm. henkilöt, joilla on lukemis- ja kirjoittamisvaikeus, erilaiset oppijat, henkilöt, joiden äidinkieli ei ole suomi, vanhukset ja eri vammaisryhmiin kuuluvat henkilöt.

Eri henkilöstöryhmien tulee lisätä kieli- ja kulttuuritietoisuutta ja opettajien tulee saada pedagogista täydennyskoulutusta ja kulttuurista tietoa, jotta voivat ohjata moninaisia opiskelijaryhmiä ja tunnistaa eri kulttuurien osaamista. Kurssisuunnittelussa on hyvä huomioida eritaustaisten kuntalaisten tarpeet ja kiinnostuksen kohteet sekä uudet mahdolliset opettajat.

MINOS-hankkeessa yhdymme Joensuussa toteutetun OPINSAUNA-hankkeen huomioihin siitä, että kotoutumista tukevassa toiminnassa ei vielä osata hyödyntää vapaan sivistystyön oppilaitosten ja järjestöjen muuta koulutustarjontaa. Vapaalla sivistystyöllä on vahva, tutkimuksillakin todennettu rooli sosiaalisen pääoman ja muiden kotoutumista tukevien hyötyjen kehittäjänä.

KIRA -kirjaillen yhteiskuntaan -hankkeen kurssitoiminta suunnattiin maahanmuuttajataustaisille naisille, erityiskohderyhmänä pakolaistaustaiset. KIRAssa tavoite oli yhteiskuntatietouden vahvistaminen, tukea kurssilaisia mm. oman elämänuran valintoihin työ- ja opintopoluilla, tunnistamaan elämäntilanteeseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja hakemaan tukea ratkaisuihin sekä edistää henkilön hyvinvointia ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. KIRAn toiminnallisena metodina oli käsityöt. Ryhmän toiminnassa keskeistä oli

käsitöiden tekeminen yhdessä ja siinä yhteydessä käydyt keskustelut ja aihe-esittelyt, joko ohjaajien tuomista aiheista tai kurssilaisien esille tuomista aiheista. Toiminta oli perinteisen suomalaisen käsityökerhon tyyppinen, poikkeuksena opettajien ohjausvastuu myös yhteiskunnallisista asioista. Hankerahoituksella järjestettiin myös henkilökohtaista ohjausta erityiskohderyhmälle tarpeiden mukaan. Toiminnan aikana järjestettiin kaksi omakielistä kertakoulutusta Pakolaisavun yhteiskuntaorientaatio-mallin mukaan, 1 Hämeenlinnassa ja 1 Janakkalassa. Kurssilaisia oli mukana 36 ja KIRA-kouluttajia oli 7.

Käsityötieteen professori Sinikka Pöllänen on kirjoittanut 2014:

”Käsityön hyvinvointia tuottava merkitys liittyy sekä itse käsityötuotteeseen että käsityön tekemiseen, siihen prosessiin, mitä ihminen käy läpi kokonaisuutena valmistaessaan tuotetta käsin. Käsityöhön liittyy symboliikkaa tekijästä itsestään ja hänen suhteistaan muihin ihmisiin ja maailmaan.”

Käsityöt yhdistävät maailman kansat ja kulttuurit. Uusien taitojen oppiminen, itseneulotun vauvan tossujen valmiiksi saaminen, yhdessä tekeminen ja oleminen vahvistavat ihmisen minäkuvaa ja itsetuntoa. Kotoutumisprosessiin liittyy konkreettisten asioiden kuten kielen oppimisen ja tiedon saamisen lisäksi itsetunnon vahvistaminen ja identiteetin rakentaminen. Harrastuspohjaiset ryhmätoiminnat, mahdollisuus oppia ja opettaa, mahdollisuus keskusteluun, huomioiden omakielisyyden, jotta asioita voi ilmaista syvemmin tunnekielellä ja tasavertaisuuden tunne ryhmässä ovat merkittävässä asemassa ihmisen hyvinvointiin ja sitä kautta mahdollistaa oman elämän haltuun ottamisen.

YHTEISTYÖ

Hankkeiden toteuttamisessa oli tärkeää tehdä yhteistyötä seutumme kaupunkien ja kuntien, SPR Hämeen piirin Lammin vastaanottokeskuksen sekä Hämeen Setlementin kanssa. KIRA-hankkeen etsivätoiminnassa ja MINOS-hankkeen toiminnassa erityiset kiitokset yhteistyöstä myös Ammattiopisto Tavastialle, Vanajaveden Opiston kotoutuskoulutukselle ja HAMK:lle sekä koko monikulttuurisuustoimijoiden verkostolle Hämeenlinnan, Janakkalan ja Hattulan seudulla. Kiitokset menevät myös Joensuussa toteutetulle OPINSAUNA-hankkeelle, erityisesti hienolle raportille (https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-3153-5/urn_isbn_978-952-61-3153-5.pdf), josta löytyi myös hankkeissamme esiin tulleita asioita ja ajatuksia.